

Η Συρία είναι ψευδο-αγώνας

του Σλάβοϊ Ζίζεκ (Μετάφραση Γιάννης Ντότσικας)

Ο εν εξελίξει αγώνας που βλέπουμε είναι επίπλαστος, αφού στερείται μιας ριζοσπαστικής – χειραφετικής αντιπολίτευσης η παρουσία της οποίας ήταν ολοκάθαρα εμφανής στην Αίγυπτο.

Όλα εκείνα που ήταν επίπλαστα στην ιδέα και στην πρακτική των ανθρωπιστικών επεμβάσεων, αποκαλύφθηκαν με ένα συνοπτικό τρόπο επί τη ευκαιρία της Συρίας. Πράγματι υπάρχει ένας κακός δικτάτορας, ο οποίος (βάσει ισχυρισμών) χρησιμοποιεί δηλητηριώδη αέρια εναντίον του πληθυσμού της ίδιας της χώρας – αλλά ποιός στην πραγματικότητα αντιτίθεται στο καθεστώς του; Φαίνεται πως ότι είχε απομείνει από την δημοκρατική – κοσμική αντίσταση, είναι τώρα, λιγότερο η περισσότερο, καταπιγμένο στο χάος των φονταμεταλιστικών - ισλαμιστικών ομάδων, οι οποίες υποστηρίζονται από την Τουρκία και την Σαουδική Αραβία, με μια σκιώδη μολονότι ισχυρή παρουσία της Αλ-Κάιντα.

Όσο για τον Μπασάρ Αλ-Άσαντ, η «δικιά του» Συρία προσποιούνταν τουλάχιστον ότι είναι ένα κοσμικό κράτος, οπότε ας μην αναρωτιόμαστε γιατί οι Χριστιανοί και άλλες μειονότητες τώρα τείνουν να πάρουν το μέρος του, ενάντια στους Σουνίτες αντάρτες. Εν συντομία, είμαστε αντιμέτωποι με μια σκοτεινή διαμάχη, που σε έναν βαθμό, προσιδιάζει στην λιβυκή εξέγερση εναντίον του συνταγματάρχη Καντάφι – δεν υπάρχουν ξεκάθαρα πολιτικά διακυβεύματα, ούτε σημάδια ενός πλατιού χειραφετικού - δημοκρατικού συνασπισμού, μόνο ένα σύνθετο σύμπλεγμα από θρησκευτικές και εθνοτικές συμμαχίες που υπερκαθορίζονται από την επιρροή των υπερδυνάμεων (των Η.Π.Α. και της Δυτικής Ευρώπης από την μία πλευρά, της Ρωσίας και την Κίνας από την άλλη). Υπό αυτές τις συνθήκες, οποιαδήποτε απευθείας στρατιωτική επέμβαση θα ήταν πολιτική παραφροσύνη με αμέτρητα ρίσκα – για παράδειγμα, τι θα γινόταν αν οι εξτρεμιστές ισλαμιστές αναλάμβαναν μετά την πτώση του Άσαντ; Θα επαναλάμβαναν οι Η.Π.Α. τα λάθη του Αφγανιστάν, οπλίζοντας τα μελλοντικά στρατιωτικά στελέχη της Αλ-Κάιντα και των Ταλιμπάν;

Σε μία τόσο περίπλοκη κατάσταση, η στρατιωτική επέμβαση θα μπορούσε να «δικαιολογηθεί» μόνο από ένα βραχυπρόθεσμο και αυτοκαταστροφικό καιροσκοπισμό. Η επίκληση του ηθικού αίσχους ως ορθολογική κάλυψη της «ανάγκης για παρέμβαση» («Δεν μπορούμε να επιτρέψουμε την χρήση δηλητηριώδους αερίου σε άμαχο πληθυσμό!»), είναι κίβδηλη. Αν το δούμε, λοιπόν, ως ένα παράξενο ηθικό σύστημα, το οποίο επιτρέπει σε κάποιον να πάρει το μέρος μια φονταμεταλιστικής – κακοποιούς ομάδας έναντι μιας άλλης, κάποιος δεν θα μπορούσε παρά να συμφωνήσει με την αντίδραση του Ron Paul στην συνηγορία του John McCain για ισχυρή παρέμβαση: «Με τέτοιους πολιτικούς, ποιος χρειάζεται τρομοκράτες;»

Η κατάσταση στη Συρία θα μπορούσε να συγκριθεί με αυτή της Αιγύπτου. Τώρα που ο αιγυπτιακός στρατός αποφάσισε να σπάσει το αδιέξοδο και να αποκαθάρει τον δημόσιο χώρο από τους ισλαμιστές διαδηλωτές, με αποτέλεσμα εκατοντάδες, ίσως χιλιάδες, νεκρούς, θα πρέπει κανείς να κάνει ένα βήμα πίσω και να εστιάσει στο απών τρίτο «κόμμα», σε αυτήν την εν εξελίξει διαμάχη: που είναι οι αντιπρόσωποι των διαδηλωτών της πλατείας Ταχρίρ, των προηγούμενων δύο χρόνων; Ο ρόλος τους τώρα δεν είναι περίεργα παρόμοιος με εκείνων των Αδελφών Μουσουλμάνων τότε – τον ρόλο των έκπληκτων απαθών παρατηρητών; Με το στρατιωτικό πραξικόπημα στην Αίγυπτο, φαίνεται σαν ο κύκλος με κάποιον τρόπο να έχει κλείσει: Οι διαδηλωτές που ανέτρεψαν τον Μουμπάρακ απαιτώντας

δημοκρατία, υποστήριξαν παθητικά ένα στρατιωτικό coup d'etat που κατέλυσε τη Δημοκρατία... τι συμβαίνει λοιπόν;

Η πιο κοινή εκδοχή παρουσιάστηκε από τον Φράνσις Φουκουγιάμα: Το κίνημα των διαδηλωτών που ανέτρεψε τον Μουμπάρακ ήταν κυρίως η εξέγερση της μορφωμένης μεσαίας τάξης, με τους φτωχούς εργάτες και αγρότες να περιορίζονται στο ρόλο των συμπαθούντων παρατηρητών. Μόλις όμως άνοιξαν οι πύλες της δημοκρατίας, οι Αδελφοί Μουσουλμάνοι, των οποίων η κοινωνική βάση είναι η φτωχή πλειονότητα του λαού, κέρδισαν τις εκλογές και σχημάτισαν μια κυβέρνηση κυριαρχούμενη από μουσουλμάνους φονταμεταλιστές, οπότε, δικαιολογημένα ο αρχικός πυρήνας των κοσμικών διαδηλωτών στράφηκε εναντίον τους, έτοιμος να επιδοκιμάσει ένα στρατιωτικό πραξικόπημα προκειμένου να τους σταματήσει.

Μια τέτοια όμως απλοποιημένη εκδοχή, αγνοεί το στοιχείο κλειδί των διαδηλώσεων του κινήματος: την έκρηξη των ετερογενών οργανώσεων (φοιτητών, γυναικών και εργαζομένων) μέσω των οποίων η κοσμική κοινωνία άρχισε να επεκτείνει τα ενδιαφέροντά της έξω από τα όρια του κράτους και των θρησκευτικών κέντρων. Αυτή η τεράστια δικτύωση των νέων κοινωνικών ομάδων πολύ περισσότερο από την ανατροπή του Μουμπάρακ, αποτελεί το κυριότερο όφελος της Αραβικής Άνοιξης: Είναι μια συνεχιζόμενη διαδικασία, ανεξάρτητη από ραγδαίες πολιτικές μεταβολές, όπως το πραξικόπημα. Πηγαίνει βαθύτερα από τον διαχωρισμό θρησκευτικού – φιλελεύθερου. Ακόμα και στην περίπτωση των καθαρά φονταμενταλιστικών κινήσεων, κανείς θα πρέπει να είναι προσεκτικός ώστε να μην παραγνωρίσει τη κοινωνική τους συνιστώσα. Οι Ταλιμπάν τακτικά παρουσιάζονται ως μια φονταμενταλιστική – ισλαμιστική οργάνωση, η οποία επιβάλλει με το φόβο την κυριαρχία της – ωστόσο όταν την άνοιξη του 2009 κατέλαβαν την κοιλάδα του Σουάτ στο Πακιστάν, οι New York Times ανέφεραν ότι σχεδίασαν μια ταξική εξέγερση, η οποία χρησιμοποίησε τα βαθιά ρήγματα μεταξύ μιας μικρής μερίδας πλούσιων γαιοκτημόνων, και των ακτημόνων αγροτών που αυτοί εκμεταλλεύονταν. Αν μολοταύτα, «εκμεταλλευόμενοι» την δεινή θέση των αγροτών, οι Ταλιμπάν, «(σήμαναν) το συναγερμό σχετικά με τους κινδύνους του Πακιστάν», το οποίο παραμένει κατά βάση φεουδαλικό, τι απέτρεψε τόσο του φιλελεύθερους δημοκράτες του Πακιστάν, όσο και των ΗΠΑ, να εκμεταλλευτούν με τον ίδιο τρόπο την δεινή θέση αυτή θέση, και να προσπαθήσουν να βοηθήσουν τους ακτήμονες αγρότες; Το θλιβερό συμπέρασμα αυτής της «παράλειψης» είναι ότι οι φεουδαλικές δυνάμεις του Πακιστάν είναι ο «φυσικός σύμμαχος» της φιλελεύθερης δημοκρατίας... Ο μόνος τρόπος ώστε να αποφύγουν οι κοσμικοί – δημοκράτες διαδηλωτές να παραγκωνιστούν από τους θρησκείες φονταμενταλιστές, είναι με αυτόν τον τρόπο: να υιοθετήσουν μια πολύ περισσότερο ριζοσπαστική ατζέντα, κοινωνικής και οικονομικής χειραφέτησης.

Με αυτό, λοιπόν, γυρνάμε πίσω στη Συρία: ο συνεχιζόμενος αγώνας εκεί είναι ολοκληρωτικά ψεύτικος. Το μόνο πράγμα που πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας είναι ότι αυτός ο ψευτο-αγώνας, ευδοκίμει εξαιτίας της απουσίας μιας τρίτης πλευράς, μιας δυνατής ριζοσπαστικής – χειραφετικής αντιπολίτευσης, στοιχεία της οποίας ήταν εμφανώς παρόντα στην Αίγυπτο. Όπως λέγαμε σχεδόν έναν αιώνα πριν, κανείς δεν χρειάζεται να είναι μετεωρολόγος για να ξέρει προς τα πού φυσάει ο άνεμος στη Συρία: φυσάει προς το Αφγανιστάν. Ακόμα και αν με κάποιον τρόπο ο Άσαντ κερδίσει και σταθεροποιήσει την κατάσταση, η νίκη του πιθανώς να εκκολάψει μια έκρηξη παρόμοια με την επανάσταση των Ταλιμπάν, η οποία θα σαρώσει την Συρία σε μερικά χρόνια. Το μόνο που μπορεί να μας σώσει από αυτή τη προοπτική είναι η ριζοσπαστικοποίηση του αγώνα για ελευθερία και δημοκρατία, και η μετατροπή του σε αγώνα για κοινωνική και οικονομική

δικαιοσύνη.

Τι συμβαίνει, λοιπόν, στη Συρία αυτές τις μέρες; Τίποτε το ιδιαίτερο, εκτός του ότι η Κίνα είναι ένα βήμα πιο κοντά στο να γίνει η νέα υπερδύναμη του κόσμου, τη στιγμή που οι ανταγωνιστές της αποδυναμώνουν με κάθε τρόπο ο ένας τον άλλο.

The Guardian 06/09/2013

Πηγή: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/sep/06/syria-pseudo-struggle-egypt>